

KS. JACEK KAPUŚCIŃSKI* – CZĘSTOCHOWA

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA W ZASOBIE ARCHIWUM ARCHIDIECEZJI CZĘSTOCHOWSKIEJ IM. KS. WALENTEGO PATYKIEWICZA W CZĘSTOCHOWIE (AKTUALNY STAN BADAŃ I PERSPEKTYWY)

Streszczenie

Tematem artykułu jest opis stanu dokumentacji fotograficznej zgromadzonej w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej. Przechowuje się ją w dwóch pomieszczeniach (magazyn nr 2 i pracownia naukowa nr 2); w pierwszym tworzy ona Fototekę (budowaną przez lata, obejmującą 536 albumów i 4484 zdjęcia), która liczy 13 m.b., a w drugim wchodzi w skład pięciu zespołów, będących spuściznami archiwalnymi po zmarłych duchownych (15 albumów i 1104 zdjęcia, w tym 175 w wersji cyfrowej). W zasobie archiwalnym zajmuje ona miejsce w dwóch segmentach, nazwanych: Dokumentacja pozaaktowa i Akta osób duchownych, które współtworzą Dział II, zawierający dokumenty i akta wytworzone w strukturach (archi)diecezji. W wyniku przeprowadzonych do tej pory działań porządkowych i inwentaryzacyjnych udało się wydzielić 881 j.a. i scalić je w konkretne zespoły i kolekcje, do których sporządzono odpowiednie spisy. Wciąż wiele fotografii pozostaje niezidentyfikowanych, dlatego opóźniają się dalsze etapy prac inwentaryzacyjnych. Na podstawie dotychczasowych badań można stwierdzić, że całość dokumentacji fotograficznej zachowana jest w dobrym stanie i pod względem zawartości treściowej ma dużą wartość historyczną.

Słowa kluczowe: Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej; dokumentacja fotograficzna; fotografia; fototeka; inwentaryzacja; zasób archiwalny

---

* Ks. Jacek Kapuściński – dr historii, mgr lic. teologii, dyrektor Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie

e-mail: jacke3@o2.pl

<https://orcid.org/0000-0003-0055-4356>

****

Pisząc przed laty *Wstęp do Katalogu fotografii z Archiwum Dokumentacji Mechanicznej i innych archiwów państwowych*, Jan Boniecki stwierdził: „Jedną z najistotniejszych zalet fotografii jest zastępowanie bezpośredniego kontaktu z rzeczywistością przez jej obrazowe odbicie”¹. Po czym przywołał niezwykle interesujący przykład:

W biografii o Maksymilianie Marii Kolbe pióra Jana Dobraczyńskiego już na początku pracy zamieszczono portret fotograficzny bohatera, od którego rozpoczyna autor analizę postaci: „Mężczyzna w sile wieku (...) wysokie i szerokie czoło, stanowczy, głęboki wzrok, zmarszczka między brwiami nadająca twarzy wyraz nieco surowy (...) duże usta, pod wiechą wąsów zdają się drgać lekko, jakby się miały uśmiechać”. Ileż konkretnych informacji wynika z tego jednego zdjęcia!”².

Rzeczywiście wynika, ponieważ fotografia jest dokumentem rozumianym jako „zapis (...) będący świadectwem jakiegoś faktu (faktów) i zjawisk obiektywnej rzeczywistości lub przejawów myśli ludzkiej”³, a ogół tego typu dokumentów nazywa się dokumentacją fotograficzną. Przechowuje się ją m.in. w archiwach, podobnie jak dokumentację aktową. Wśród archiwów mogących poszczycić się licznymi zbiorami fotograficznymi na uwagę zasługują archiwa kościelne. Ewidentnym przykładem jest Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie (dalej: AACz), organizacyjnie wydzielone w strukturach archidiecezji częstochowskiej i mające status samoistnej instytucji naukowo-kulturalnej. Zgromadzona w nim dokumentacja fotograficzna ma istotne znaczenie historyczne i obejmuje wszystkie fotografie, które znajdują się w zasobie archiwalnym⁴.

Omawiając zagadnienie postępowania z dokumentacją fotograficzną we wspomnianym Archiwum, najpierw należy ukazać miejsce tego rodzaju dokumentacji w całym zasobie archiwalnych, po czym przybliżyć proces kształtowania się jej zbiorów wraz z podjętymi nad nimi pracami porządkowymi i inwentaryzacyjnymi, co w konsekwencji umożliwi na koniec dokonanie krótkiej charakterystyki przechowywanych zbiorów.

Miejsce dokumentacji fotograficznej w zasobie archiwalnym

Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej, istniejące przed 1992 r. pod nazwą Archiwum Diecezjalne w Częstochowie, składa się generalnie z zasobu archiwalnego, zawierającego dokumentację aktową i pozaaktową, oraz z biblioteki archiwalnej, obejmującej bogaty zbiór inkunabułów, starodruków, katalogów diecezjalnych, dzieł leksykograficznych i czasopism⁵. Układ zasobu archiwalne-

¹ J. Boniecki, *Katalog fotografii z Archiwum Dokumentacji Mechanicznej i innych archiwów państwowych*, Warszawa-Lódź 1989, s. 6.

² Tamże.

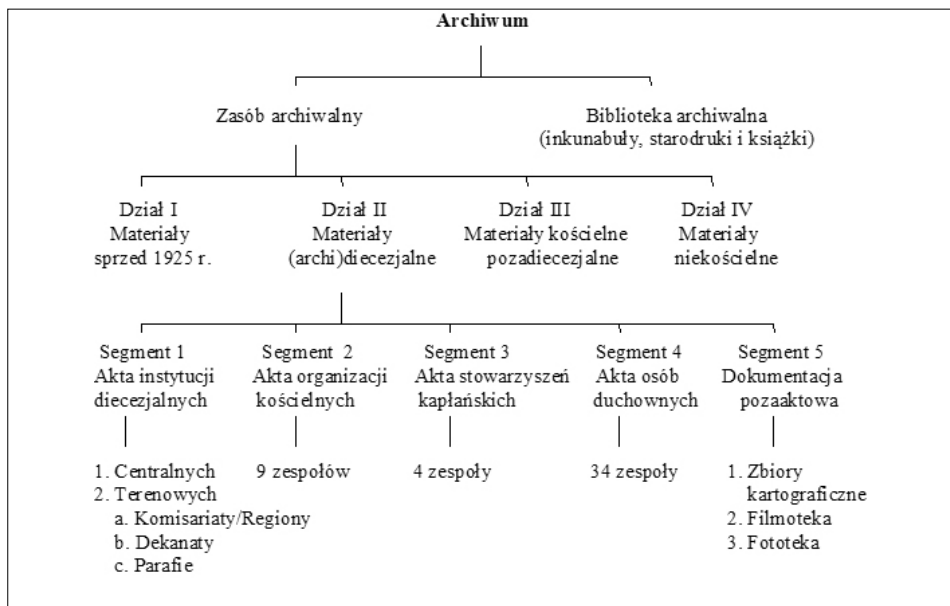
³ *Polski słownik archiwalny*, red. W. Maciejewska, Warszawa 1976, s. 27.

⁴ J. Kapuściński, *Udostępnianie zasobu Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. W. Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Wieluński”, 14 (2014) s. 447-450.

⁵ Tenże, *Naukowy wymiar Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. W. Patykiewicza w Częstochowie (Komunikat)*, „Wiadomości Archidiecezji Częstochowskiej”, 86 (2012) nr 2, s. 99-100.

go był już w przeszłości trzykrotnie modyfikowany, co miało miejsce za rządów kolejnych dyrektorów: ks. dr. Walentego Patykiewicza⁶, ks. dr. Jana Związka⁷ i ks. dr. Stefana Mizery⁸. Dzięki działalności dwóch ostatnich dyrektorów (ks. dr. hab. Władysława Wlazłaka i ks. dr. Jacka Kapuścińskiego) zasób ten nie tylko został znacznie powiększony, ale udało się go w dużej części zinwentaryzować⁹. Mimo tak długotrwałych i szeroko zakrojonych prac, proces rozpoznania całego zasobu archiwalnego dobiegł końca dopiero na początku 2021 r. W tej sytuacji, po konsultacjach z dr. hab. Marią Dębowską, ekspertem w dziedzinie kościelnych archiwów w Polsce, opracowano nowy podział zasobu archiwalnego, odpowiadający aktualnym warunkom istniejącym w Archiwum. Podział ten wszedł w życie z dniem 30 czerwca 2021 r.

Wykres 1. Schemat Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie z 30 czerwca 2021 r.

Źródło: AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Schemat Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie z 30 czerwca 2021 r., s. 1.

⁶ W. Patykiewicz, *Powstanie Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie*, „Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne”, 43 (1969) s. 94.

⁷ J. Związek, *Archiwum Diecezjalne w Częstochowie*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 53 (1986) s. 44-47.

⁸ *Archiwa Kościoła katolickiego w Polsce. Informator*, oprac. M. Dębowska, Kielce 2002, s. 28-29.

⁹ W.P. Wlazłak, *Działalność Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie w latach 1992-2012*, „Wiadomości Archidiecezji Częstochowskiej”, 86 (2012) nr 1, s. 179-182; Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie (dalej: AACz), Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Sprawozdania z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej z lat 2012-2020.

Według zamieszczonego wyżej schematu, zasób archiwalny zgrupowany jest w Działach I-IV. W Dziale I materiały archiwalne zgrupowane są w czterech segmentach. Do pierwszego z nich wliczają się akta wytworzone przez kancelarie kościelne w okresie poprzedzającym powstanie diecezji częstochowskiej, czyli przed 1925 r. Z racji, iż stanowią one dziedzictwo instytucjonalne i terytorialne tej diecezji, scalono je w cztery segmenty pod nazwami: Księgi konsystorskie (11 zespołów: Konsystorz Generalny Kaliski, Konsystorz Generalny Kielecki, Konsystorz Generalny Krakowski, Konsystorz Generalny Łowicki, Konsystorz Generalny Włocławski, Konsystorz Foralny Pilicki, Konsystorz Foralny Piotrkowski, Konsystorz Foralny Radomszczański, Konsystorz Foralny Wieluński, Wikariat Generalny Wrocławski, Komisariat Siewierski), Księgi dziekańskie (10 zespołów: Dekanat będziński, Dekanat brzeźnicki, Dekanat częstochowski, Dekanat krzepicki, Dekanat piotrkowski, Dekanat radomszczański, Dekanat siewierski, Dekanat tuszyński, Dekanat wieluński, Dekanat wieruszowski), Księgi metrykalne (ze 118 parafii) i Księgi parafialne (ze 100 parafii)¹⁰.

Dwa ostatnie segmenty zawierają także jednostki archiwalne należące do Działu II, gdzie przechowywane są dokumenty i akta wytworzone w strukturach diecezji, a od 1992 r. archidiecezji częstochowskiej. Na ten dział, oprócz ksiąg poszczególnych parafii, składa się pięć segmentów noszących nazwy: Akta instytucji diecezjalnych (o charakterze centralnym – 9 zespołów: Kuria Diecezjalna, Wyższe Seminarium Duchowne, Instytut Wyższej Kultury Religijnej, Instytut Teologiczny, Sekcja Licencjacka, Gimnazjum Biskupie, Dom Dziecka, Katolicki Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy i Tygodnik Katolicki „Niedziela”; o charakterze terytorialnym – 3 kolekcje: Komisariaty/Regiony, Dekanaty i Parafie), Akta organizacji kościelnych (9 zespołów: Koła Polskiej Inteligencji Katolickiej, Związek Dobroczynny „Caritas”, Akcja Katolicka, Krucjata Eucharystyczna, Związek Sodalizacji Mariańskich, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich, Stowarzyszenie Wychodźców Polskich, Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia oraz Bractwo Polskich Lekarzy i Lekarzy-Dentystów Katolików przy Cudownej Kaplicy Matki Bożej na Jasnej Górze), Akta stowarzyszeń kapłańskich (4 zespoły: Unia Apostolska Kleru, Stowarzyszenie Samopomocy Kapłanów, Diecezjalne Koło Księży Prefektów i Seminarium Naukowe Księży), Akta osób duchownych (2 zespoły: Teki Patykiewicza i Teki Kołodziejczyka oraz 32 zespoły spuścizn archiwalnych po zmarłych księżach) i Dokumentacja pozaaktowa (Zbiory kartograficzne, FilMOTEKA i FotOTEKA)¹¹.

¹⁰ J. Kapuściński, *Archiwum*, w: *Dla życia. Księga jubileuszowa z okazji XX-lecia istnienia Katolickiego Stowarzyszenia Lekarzy Polskich (1994-2014)*, red. J. Kapuściński, Częstochowa 2014, s. 53-54; J. Kapuściński, M. Terka, *Inwentarz ksiąg metrykalnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej w Częstochowie (część III)*, „Veritati et Caritati”, 11 (2018) s. 457-458; W.P. Wlazlak, *Inwentarz ksiąg parafialnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej” (dalej: RTGZCz), 2 (2011) s. 139-176; <http://www.aaczestochowa.pl/art.php?id=1477330253,1477330337&langu=pl> (dostęp: 20.06.2021).

¹¹ Stan uporządkowania zasobu archiwalnego na dzień 30 czerwca 2021 r.

Do trzeciego działu z kolei należą cztery zespoły akt, których twórcą są instytucje i organizacje kościelne spoza obszaru (archi)diecezji częstochowskiej (Duszpasterski Ośrodek Polonijny w Giessen, Duszpasterski Ośrodek Polonijny w Kaufbeuren, VI Światowy Dzień Młodzieży i Katolickie Stowarzyszenie Lekarzy Polskich)¹².

W skład czwartego działu wchodzi wyłącznie materiały archiwalne, które nie mają proveniencji kościelnej. Podzielone są na cztery zespoły akt (Polska Macierz Szkolna, Polski Komitet Opiekuńczy, Teki Grygosińskiego i VI Światowy Dzień Młodzieży, wytworzony przez kancelarię Wojewódzkiego Komitetu Organizacyjnego) oraz kolekcję o niefortunnej nazwie Księgi wójtowskie i miejskie¹³.

Zdecydowana większość zasobu archiwalnego jest już zinwentaryzowana (8041 j.a.), zmikrofilmowana i zdigitalizowana, czego skutkiem są opracowane inwentarze¹⁴ i katalogi¹⁵. Wszystkie materiały archiwalne w magazynach zajmują 354,5 m.b., w tym Dział I – 199,5 m.b., Dział II – 130 m.b., Dział III – 12 m.b. i Dział IV – 13 m.b. Jak wynika z opisu zasobu Archiwum, dokumentacja fotograficzna, mieszcząca się w ramach Fototeki i spuścizn archiwalnych po zmarłych księżach, wchodzi w skład Działu II, gdzie przynależy do dwóch segmentów: Dokumentacji pozaaktowej i Akt osób duchownych. Fotografie w wersji cyfrowej

¹² Stan uporządkowania zasobu archiwalnego na dzień 30 czerwca 2021 r.

¹³ Stan uporządkowania zasobu archiwalnego na dzień 30 czerwca 2021 r.

¹⁴ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Inwentarz zespołu archiwalnego Katolickiego Stowarzyszenia Lekarzy Polskich, Częstochowa 2014, s. 1-64; W.P. Właźlak, *Inwentarz ksiąg metrykalnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 1 (2011) s. 11-581; tenże, *Inwentarz akt personalnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 2 (2011) s. 11-42; tenże, *Inwentarz ksiąg biskupich i kurialnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 2 (2011) s. 43-70; tenże, *Inwentarz ksiąg dziekańskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 2 (2011), s. 71-110; tenże, *Inwentarz ksiąg konsystorskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 2 (2011) s. 111-138; tenże, *Inwentarz ksiąg parafialnych*, s. 139-176; tenże, *Inwentarz ksiąg wójtowskich i miejskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 2 (2011) s. 177-186; tenże, *Inwentarz filmów Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 3 (2012) s. 267-269; J. Kapuściński, *Stan badań nad Tekami Grygosińskiego w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, w: *Blisko i daleko V. Sympozjum regionalistów – Praszka 2019*, red. Z. Szczerbik, Z. Włodarczyk, D. Kasprzyk, Wieluń 2020, s. 108-111.

¹⁵ W.P. Właźlak, *Katalog mikrofilmów najstarszych ksiąg metrykalnych z terenu diecezji częstochowskiej*, Kraków 2011; tenże, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg wójtowskich i miejskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 3 (2012) s. 271-277; tenże, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg metrykalnych z terenu diecezji częstochowskiej (1581-1910)*, RTGZCz, 4 (2012) s. 9-299; tenże, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg dziekańskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 5 (2013) s. 9-33; tenże, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg konsystorskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 5 (2013) s. 35-60; tenże, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg parafialnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, RTGZCz, 5 (2013) s. 61-73.

przechowywane zaś są na twardym dysku znajdującym się w kancelarii Archiwum¹⁶.

Powstanie fototeki archiwalnej

Pierwsze potwierdzone w obiegu naukowym informacje o przechowywanej w zasobie Archiwum dokumentacji fotograficznej pochodzą z 1969 r. Przytoczył je w opublikowanym wtedy artykule ks. dr Walenty Patykiewicz, organizator i pierwszy kierownik Archiwum. Opisując strukturę zasobu archiwalnego, wyszczególnił on fotografie, które wraz z życiorysami, metrykami, świadectwami i listami wchodziły w skład działu o nazwie Akta personalne¹⁷. Były to albumy i kolekcje zdjęć po zmarłych duchownych, w tym po bp. Teodorze Kubinie (11 albumów), bp. Zdzisławie Golińskim (2 albumy), ks. Franciszku Gryglewiczu (16 zdjęć), ks. Kazimierzu Secomskim (1 album i 66 zdjęć) i ks. Janie Placku (123 zdjęcia). Powstały w ten sposób niewielki zbiór fotografii można uznać za załączek obecnej fototeki archiwalnej.

Z czasem zaczęły napływać kolejne zdjęcia z prywatnych zbiorów księży. Trafiały tutaj po ich śmierci, niekiedy wraz ze spuścizną aktową, którą przejmowało Archiwum. Pokazna liczba albumów wpłynęła 4 lutego 1999 r. za sprawą abp. Stanisława Nowaka, który ze swojej biblioteki przekazał 80 egzemplarzy po zmarłym bp. Stefanie Barele¹⁸. Stan zebranej w ten sposób dokumentacji fotograficznej został uchwycony liczebnie dopiero w 2012 r. i podany wówczas w artykule poświęconym działalności Archiwum w poprzednim dwudziestoleciu. Nadmieniono w nim o istnieniu kolekcji fotografii nazwanej Księgami albumowymi, liczącej wtedy 5,6 m.b. i obejmującej 151 j.a. (138 albumów i 13 pudeł ze zdjęciami)¹⁹. Dodać przy tym trzeba, że w zasobie archiwalnym znajdowało się jeszcze wiele innych zdjęć, lecz pozostawały one nadal w części nierozpoznanej. Od tego też czasu, dzięki zachowanym danym z kancelarii Archiwum, można z dużą precyzją zrekonstruować proces przyrostu materiałów fotograficznych w kolejnych latach.

Tabela 1. Napływ dokumentacji fotograficznej do Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej w latach 2012-2021

Data wpływu	Twórca/właściciel kolekcji fotograficznej	Liczba	
		albumy	zdjęcia
1	2	3	4
4 IX 2014	abp Stanisław Nowak (materiały przejęte z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Częstochowie)	127	–
19 VI 2015	abp Stanisław Nowak	2	–

¹⁶ Stan uporządkowania zasobu archiwalnego na dzień 30 czerwca 2021 r.

¹⁷ Patykiewicz, *Powstanie Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie*, s. 94.

¹⁸ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis albumów wg numeracji z okresu działalności pasterskiej III-go Biskupa Częstochowskiego Stefana Bareły, Częstochowa 1999, s. 1-10.

¹⁹ Wlazlak, *Działalność Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej*, s. 180.

1	2	3	4
25 IV 2018	Kuria Diecezjalna – Komisja ds. Budowy Nowych Kościołów i Odnowy Kościołów i Kaplic (materiały przejęte z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Częstochowie)	255	–
25 IV 2018	bp Teodor Kubina (materiały przejęte z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Częstochowie)	5	97
22 VI 2018	bp Teodor Kubina (materiały przejęte z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Częstochowie)	–	40
19 XII 2018	parafia Przyrów	–	4
15 II 2021	ks. dr hab. Marian Duda	–	48
12 V 2021	parafia Kamienica Polska	–	1
Ogółem		389	190

Źródło: AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Sprawozdania z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej z lat 2012-2020; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Kalendarze archiwalne z lat 2012-2021.

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, że w latach 2012-2021 dokumentacja fotograficzna powiększyła się o 389 albumów i 190 zdjęć. Materiały te pochodziły z kolekcji dwóch żyjących duchownych (abp S. Nowak, ks. M. Duda) oraz trzech instytucji archidiecezjalnych (Archiwum Kurii Metropolitalnej w Częstochowie, parafia Kamienica Polska i parafia Przyrów). W tym czasie pracownicy Archiwum, porządkując niezainwentaryzowaną część zasobu archiwalnego, odnaleźli liczne zbiory fotograficzne, które następnie włączyli do utworzonej w ten sposób Fototeki.

Podsumowując stan ilościowy dokumentacji fotograficznej, należy stwierdzić, że w połowie 2021 r. tworząca fizycznie zwartą całość Fototeka obejmowała ogółem 536 albumów i 4484 zdjęcia. Ulokowano ją w jednym magazynie, gdzie na półkach zajmuje 13 m.b.²⁰ Poza Fototeką w zasobie archiwalnym znajdują się także fotografie, które wchodzi w skład pięciu zespołów akt (ogółem 15 albumów i 1104 zdjęcia, z czego 175 w wersji cyfrowej), mieszczących się w segmencie pod nazwą Akta osób duchownych. Jako spuścizna archiwalna po zmarłych księżach, przedstawiają one wydarzenia z życia i działalności pięciu kapłanów: Zenona Moñki, Bronisława Predera, Grzegorza Ślęzaka, Stanisława Włodarczyka i Zygmunta Zaborskiego²¹.

Prace porządkowe i inwentaryzacyjne

O pierwszych działaniach porządkowych prowadzonych w zgromadzonej dokumentacji fotograficznej nie zachowały się żadne informacje w księgach kancelaryjnych Archiwum, ale niewątpliwie poczyniono je jeszcze przed 1969 r., o czym świadczą noty identyfikacyjne złożone na jednym pudełku i dwóch ko-

²⁰ Stan uporządkowania zasobu archiwalnego na dzień 30 czerwca 2021 r.

²¹ Stan uporządkowania zasobu archiwalnego na dzień 30 czerwca 2021 r.

pertach z kolekcjami zdjęć przejętymi po zmarłych księżach – J. Placku i K. Secomskim. Szczególnie interesująca jest nota na pudełku, która wyszła spod ręki ks. W. Patykiewicza, co by znaczyło, że duchowny ten, zanim opublikował swój artykuł o powstaniu Archiwum, podejmował w zbiorach fotograficznych prace o charakterze porządkowym. Do 1980 r., oprócz wspomnianych 3 j.a., zdołał on co najmniej zidentyfikować i opisać kolejnych 5 j.a. (Ks. J. Pluciński i Ząbkowice, Ks. J. Pluciński, Ks. A. Jatowtt, [Parafia] Wójcin, Fotografie Matki Bożej w Sączowie i księży), a także utworzyć na podstawie przechowywanych materiałów dwie kolekcje pod nazwami: Fotografie księży z diecezji częstochowskiej (57 j.a., w tym 76 zdjęć) i Fotografie obrazów Matki Bożej w diecezji częstochowskiej (15 j.a., w tym 17 zdjęć). Ponadto do tej drugiej kolekcji opracował spis jednostek archiwalnych.

Wszystkie te osiągnięcia poszły jednak w zapomnienie, kiedy w 1994 r. przeniesiono cały zasób Archiwum do pomieszczeń znajdujących się w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Częstochowskiej²². Aż do 2012 r. dorobek ten pozostawał w części nierozpoznanej zasobu archiwalnego, stąd zarówno ks. dr S. Mizera (dyrektor AACz w latach 1987-2002), jak i ks. dr hab. W. Właźlak (dyrektor w latach 2003-2012) nie korzystali z niego w działalności Archiwum. Podczas rządów tego drugiego udało się scalić dokumentację fotograficzną pod nazwą Księgi albumowe. W 2012 r. poszczególnym jednostkom archiwalnym przyporządkowano sygnatury (KA 1-151), a utworzony w ten sposób zbiór zawierał 151 j.a.²³, w tym 138 albumów i 13 pudeł z nieuporządkowanymi zdjęciami. O ile zaklasyfikowanie tutaj albumów zdjęciowych nie budzi żadnych zastrzeżeń, o tyle problematyczne wydaje się potraktowanie 13 pudeł ze zdjęciami jako jednostek archiwalnych powstałego zbioru, ponieważ w wielu pudełkach poza fotografiami były złożone różne dokumenty, pocztówki i obrazki dewocyjne. Nie udało się też do całości opracować inwentarza roboczego, toteż w obiegu pozostawał jedynie spis pierwszych 80 j.a. (kolekcja bp. S. Bareły), który sporządzono w czasie przekazania albumów do Archiwum²⁴.

Kolejny etap prac porządkowych podjęto w latach 2012-2021. Przede wszystkim zgromadzono w jednym miejscu wszystkie fotografie z nierozpoznanej części zasobu archiwalnego, odnajdując przy tym wspomniany wcześniej dorobek inwentaryzacyjny ks. Patykiewicza²⁵. W tym samym czasie postanowiono przemianować zbiór Ksiąg albumowych na Fototekę, wyłączając z niej 13 j.a. (pudełka ze zdjęciami pomieszanymi z różnymi innymi materiałami archiwalnymi) i kwalifikując je do sukcesywnego porządkowania. Dla pozostałych 138 j.a., na bazie nadmienionego wyżej wykazu 80 albumów ze zbiorów bp. Bareły, sporządzono Spis jednostek archiwalnych Fototeki (albumy), aby ułatwić porusza-

²² *Archiwa Kościoła katolickiego w Polsce. Informator*, s. 28.

²³ Właźlak, *Działalność Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej*, s. 180.

²⁴ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis albumów wg numeracji z okresu działalności pasterskiej III-go Biskupa Częstochowskiego Stefana Bareły, s. 1-10.

²⁵ J. Kapuściński, *Wieluń i okolice w Tekach Patykiewicza przechowywanych w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej w Częstochowie*, w: *Blisko i daleko II. Sympozjum regionalistów – Praska 2016*, red. Z. Szerzbik, Z. Włodarczyk, Wieluń 2017, s. 122.

nie się w całej dokumentacji fotograficznej²⁶. Na skutek tych prac uwidoczniło się w porządkowanej części Fototeki kilka zespołów (m.in. Zbiór fotografii bp. Teodora Kubiny, Zbiór fotografii bp. Zdzisława Golińskiego, Zbiór fotografii bp. Stefana Bareły, Zbiór fotografii ks. Kazimierza Secomskiego, Zbiór fotografii ks. Alojzego Jatowtta, Zbiór fotografii ks. Augustyna Kańtocha, Zbiór fotografii ks. Stanisława Okamfera), które niejako zarysowują ramy pod systematyzację dokumentacji fotograficznej i opracowany w przyszłości inwentarz Fototeki. W 2016 r. do porządkowanej części Fototeki dołączono 8 j.a. odnalezionych w zasobie archiwalnym (Album KUL – 2 tomy, [Parafia] Wójcin, Biskup Stefan Bareła, Parafia w Borownie, Pielgrzymka pokutno-błagalna diecezji częstochowskiej na Jasną Górę 25-26 IX 1964 r., Album ofiarowany ks. Augustynowi Kańtochowi z 28 V 1931 r., Kalwaria Miłosierdzia Bożego w Blanowicach, Budynek Szkoły w Zawierciu w latach 1907-2007), a także sporządzono spis jednostek archiwalnych do utworzonej przez ks. Patykiewicza kolekcji Fotografie księży z diecezji częstochowskiej²⁷.

W 2017 r. zdołano jedynie zgromadzić w jednym pudle fotografie oprawione w ramki (54 zdjęcia). Mają one różną proveniencję, ale łatwą do ustalenia ze względu na treść i zamieszczone napisy²⁸.

Po przejściu w latach 2014-2018 nowej dokumentacji fotograficznej utworzono z niej dwa zespoły (Zbiór fotografii abp. Stanisława Nowaka, Zbiór fotografii kapliczek i krzyży przydrożnych w diecezji częstochowskiej z lat 1974-1976), po czym włączono je do Fototeki. Pierwszy zespół, obejmujący 129 j.a., w całości pochodził z kolekcji abp. Nowaka, gromadzonej w latach 1984-2012. Drugi zaś, składający się z 255 j.a., powstał z inicjatywy działającej w ramach Kurii Diecezjalnej w Częstochowie Komisji ds. Budowy Nowych Kościołów i Odnowy Kościołów i Kaplic, która zaleciła przeprowadzenie inwentaryzacji kapliczek oraz krzyży przydrożnych we wszystkich parafiach w diecezji. Przewodnikami po tych zespołach są dwa spisy jednostek archiwalnych, które zostały sporządzone w 2020 r.²⁹ Nadmienić wypada, że spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii abp. Stanisława Nowaka opracowano na bazie spisu przejętego wraz z kolekcją albumową, mającą już nadane sygnatury robocze (SSN 1-127)³⁰. Udało się także scalić i uporządkować 18 j.a. odnalezionych w nierozpoznanej części zasobu archiwalnego. Obejmują one fotografie, które z pewnością przed 1999 r. zostały pogrupowane w teczkach i kopertach, w większości już opisanych. Dla pełniejszej

²⁶ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Fototeki (albumy), Częstochowa 2015, s. 1-15

²⁷ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych w kolekcji: Fotografie księży z diecezji częstochowskiej, Częstochowa 2015, s. 1-3.

²⁸ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Kalendarz archiwalny na 2017 r.

²⁹ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii abp. Stanisława Nowaka, Częstochowa 2020, s. 1-8; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii kapliczek i krzyży przydrożnych w diecezji częstochowskiej z lat 1974-1976, Częstochowa 2020, s. 1-10.

³⁰ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis zawartości albumów w pokoju gościnnym wg numeracji (naklejek z numerem), Częstochowa 2018, s. 1-8.

orientacji w całej Fototece został opracowany spis tych jednostek archiwalnych, uwzględniający robocze nazwy, tymczasowe sygnatury i liczbę zdjęć. Z czasem do tych 18 j.a. dodano jeszcze dwie, nazwane roboczo Księża z parafii Przyrów oraz Duchowni polscy i zagraniczni podczas uroczystości kościelnych³¹.

Wspomniany wcześniej zespół Zbiór fotografii bp. Teodora Kubiny należałoby w przyszłości powiększyć o 5 albumów i 137 fotografii, które w 2018 r. zasiliły zasób Archiwum, bo niezaprzeczalnie pochodzą one z kolekcji bp. T. Kubiny. Obecnie złożone są w jednym pudle (5 albumów i 97 zdjęć) i teczce (40 zdjęć)³².

W ostatnim czasie rozpoczęto porządkowanie 13 pudeł, wcześniej sklasyfikowanych jako jednostki archiwalne i zawierających zdjęcia wymieszane z innymi materiałami archiwalnymi³³. Po wydzieleniu fotografii i ich identyfikacji ustalono, że 301 zdjęć pochodzi z kolekcji ks. Augustyna Kańtocha, zatem należy je w przyszłości włączyć do wspomnianego już zespołu Zbiór fotografii ks. Augustyna Kańtocha. Dalsze prace porządkowe poszły w dwóch kierunkach, pierwszym, będącym kontynuacją zamierzeń ks. Patykiewicza i dotyczącym poszerzenia kolekcji fotografii księży z diecezji częstochowskiej, drugim zaś, klasyfikującym fotografie pod kątem kościołów i budynków parafialnych w diecezji częstochowskiej. Do połowy 2021 r. kolekcja fotografii księży wzrosła o 117 j.a. (183 zdjęcia), a ułożona według poszczególnych parafii kolekcja fotografii kościołów i budynków parafialnych zawiera obecnie 134 j.a. (1100 zdjęć)³⁴.

Na koniec pozostaje wspomnieć o dokumentacji fotograficznej, która jeszcze czeka na uporządkowanie i inwentaryzację. Na ten czas złożona jest w czterech pudłach i liczy ogółem 1709 fotografii³⁵. Dopiero finalizacja tych prac umożliwi uzyskanie właściwego oglądu całej dokumentacji fotograficznej w ramach Fototeki, niezbędnego do jej systematyzacji według standardów obowiązujących w archiwistyce. Następnie będzie można nadać fotografiom sygnatury, opisać je i sporządzić inwentarz archiwalny Fototeki. Na obecną chwilę, jak wynika z powyższych ustaleń, dokumentacja fotograficzna przechowywana w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej jest tak naprawdę na etapie prac porządkowych.

Charakterystyka dokumentacji fotograficznej

Na wstępie warto odnotować, że dokumentacja fotograficzna jest zachowana w dobrym stanie, czemu sprzyja słabe nasłonecznienie magazynów archiwalnych. Składa się ona z Fototeki (zbudowana z kolekcji zespołów i kolekcji jednostek

---

³¹ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych odnalezionych w niezinventaryzowanej części zasobu Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej (dokumentacja fotograficzna), Częstochowa 2020, s. 1. Zob. tabela 1.

³² Zob. tabela 1.

³³ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2019 r., s. 2; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2020 r., s. 2.

³⁴ AACz, Fototeka, sygn. brak, Kolekcja nowa fotografii księży z diecezji częstochowskiej (117 j.a.); AACz, Fototeka, sygn. brak, Kolekcja fotografii kościołów i budynków parafialnych w diecezji częstochowskiej (134 j.a.).

³⁵ Stan na dzień 30 czerwca 2021 r.

archiwalnych mieszczących się w magazynie nr 2) i fotografii przynależących do pięciu zespołów akt, będących spuściznami archiwalnymi po zmarłych duchownych (obecnie złożone w pracowni naukowej nr 2). W tym drugim przypadku zdjęcia przechowywane są razem z dokumentacją aktową w ramach konkretnego zespołu, niemniej dzięki temu, że znajdują się one w albumach, kopertach i na twardym dysku, można bez większych problemów określić ich miejsce w zbiorze. W przypadku zaś Fototeki wyraźnie widać, że jej zdecydowanie większą fizycznie część stanowią albumy. Reszta fotografii posegregowana jest w pudła, teczki i koperty. W tej też części znajdują się oprawione w ramki zdjęcia, zazwyczaj portretowe i grupowe³⁶.

Ustawienie zbiorów Fototeki na półkach sprawia, że w pierwszej kolejności uwagę przykuwają licznie zgromadzone albumy, ułożone jeden obok drugiego i opatrzone podobnymi sygnaturami. Pod względem wymiarów największy jest dwutomowy Album KUL (500×420 mm), a najmniejszy (140×100 mm) album ze Zbioru fotografii abp. Stanisława Nowaka, przechowywany pod tymczasową sygn. SNN 117. Ten drugi album jest też najmniejszy pod względem objętości (10 stron). Góruje nad nim objętościowo album ze Zbioru fotografii bp. Teodora Kubiny o tymczasowej sygn. KA 99, liczący 180 stron. Z uwagi na proveniencję liczebnie dominują albumy ze Zbioru fotografii kapliczek i krzyży przydrożnych w diecezji częstochowskiej z lat 1974-1976 (255 egzemplarzy), Zbioru fotografii abp. Stanisława Nowaka (128 egzemplarzy), Zbioru fotografii bp. Stefana Bareły (81 egzemplarzy) i Zbioru fotografii bp. Teodora Kubiny (16 egzemplarzy)³⁷.

Analizując wymiary pojedynczych fotografii, należy stwierdzić, że gabarytowo największa jest oprawiona w ramki fotografia portretowa ks. Zygmunta Sędzimira (750×59 mm), natomiast najmniejsza – fotografia legitymacyjna ks. Stanisława Kończyka (45×35 mm). W zbiorach pojedynczych zdjęć znajdują się też najstarsze fotografie, pochodzące z końca XIX wieku (Zbiór fotografii ks. Jana Placka). Najmłodsze fotografie, w wersji cyfrowej, powstały prawdopodobnie około 2012 r. Wszystko wskazuje na to, że liczebnie najwięcej pojedynczych zdjęć zgromadził ks. A. Kańtoch (301 fotografii). Przeważnie są to fotografie sytuacyjne, w tym z okresu II RP, II wojny światowej i PRL, robione jego aparatem fotograficznym. Co ciekawe, z duchowieństwa częstochowskiego w okresie międzywojennym własny aparat fotograficzny miał także ks. Ludwik Gietyngier (od 1999 r. błogosławiony), lecz z jego kolekcji nie zachowało się zbyt wiele zdjęć³⁸.

Pod względem zawartości treściowej zgromadzone fotografie przedstawiają nieocenioną wartość, ponieważ dokumentują istotne wydarzenie kościelne z XX i XXI wieku w skali światowej (Sobór Watykański II, uroczystości kanonizacyjne

³⁶ Stan na dzień 30 czerwca 2021 r.

³⁷ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii kapliczek i krzyży przydrożnych w diecezji częstochowskiej z lat 1974-1976, s. 1-10; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii abp. Stanisława Nowaka, s. 1-8; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Fototeki (albumy), Częstochowa 2015, s. 1-15.

³⁸ J. Kapuściński, *Korespondencja ks. Ludwika Gietyngiera z lat 1928-1941. Przyczynek do biografii bl. ks. Ludwika Rocha Gietyngiera*, „Veritati et Caritati”, 11 (2018) s. 123-124.

i beatyfikacyjne, VI Światowy Dzień Młodzieży, XI Światowy Dzień Młodzieży, synody biskupów, peregrynacja figury Matki Bożej z Nazaretu), europejskiej (spotkania Rady Konferencji Episkopatów Europy, episkopat niemiecki na Jasnej Górze), ogólnopolskiej (pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski, zebrania Konferencji Episkopatu Polski, obchody Milenium Chrztu Polski, Sacrosong, działalność uczelni katolickich, kongresy mariologiczne i maryjne, posługa prymasa Stefana Wyszyńskiego, posługa prymasa Józefa Glempa, pielgrzymki księży – byłych więźniów obozów koncentracyjnych w czasie II wojny światowej, pielgrzymki na Jasną Górę) i diecezjalnej. W tym ostatnim przypadku tworzą one niemal szczegółową kronikę dziejów (archi)diecezji częstochowskiej, ukazując na przestrzeni lat jej wymiar personalny (biskupi diecezjalni, biskupi pomocniczy, dziekani, proboszczowie, wikariusze, wierni), instytucjonalny (kapituły, Wyższe Seminarium Duchowne, szkoły katolickie, Centrum Duchowości Archidiecezji Częstochowskiej „Święta Puszcza”, Charytatywny Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny dla Osób Uzależnionych „Betania”, Dom Samotnej Matki i Dziecka), stowarzyszeniowy (Akcja Katolicka, Katolicki Związek Akademicki „Emaus”, Wspólnota Przymierza Rodzin „Mamre”, Unia Laikatu Katolickiego, Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”), duszpasterski (bierzmowania, odpusty parafialne, uroczystości Bożego Ciała, spotkania oplatkowe, rekolekcje, pielgrzymki zagraniczne i na Jasną Górę, peregrynacja kopii obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej, peregrynacja obrazu Jezusa Miłosiernego) i materialny (kościół, kaplice, figury i krzyże przydrożne, budynki parafialne). Spośród ważniejszych wydarzeń z życia Kościoła częstochowskiego rejestrują także obchody kongresów eucharystycznych, jubileusz 50-lecia diecezji, obrady I Synodu Diecezji Częstochowskiej, przebieg uroczystości milenijnych, święcenia biskupie i kapłańskie, ważniejsze uroczystości w katedrze, koronacje obrazów i figur, wizytacje kanoniczne parafii, konsekracje kościołów, uroczystości poświęcenia kaplic, dzwonów i pomników. Na koniec trzeba dodać, że zawierają jeszcze treści o tematyce zakonnej (paulini, salezianie, Zgromadzenie Misjonarzy Krwi Chrystusa) i misyjnej³⁹.

Niezwykle szeroka panorama treści zarejestrowanych w dokumentacji fotograficznej sprawia, że jest ona często wykorzystywana jako materiał ilustracyjny do publikacji naukowych i popularnych, szczególnie o tematyce historycznej. W 2018 r. niektóre fotografie zostały wypożyczone na wystawę popularnonaukową pt. *Wielokulturowa Częstochowa w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, zorganizowaną przez Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie. Obecnie kompletowane są z kolei zdjęcia na wirtualną wystawę o represjach władz komunistycznych wobec duchowieństwa polskiego,

³⁹ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Fototeki (albumy), s. 1-15; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych odnalezionych w niezinventaryzowanej części zasobu Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej (dokumentacja fotograficzna), Częstochowa 2020, s. 1; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii kapliczek i krzyży przydrożnych w diecezji częstochowskiej z lat 1974-1976, s. 1-10; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii abp. Stanisława Nowaka, s. 1-8.

którą przygotowuje Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie⁴⁰.

Zakończenie

W niniejszym opracowaniu omówiono stan dokumentacji fotograficznej przechowywanej w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej. Na jej zawartość składa się obecnie 536 albumów i 4484 zdjęcia, które tworzą budowaną przez lata Fototekę (13 m.b.), oraz 15 albumów i 1104 zdjęcia (w tym 175 w wersji cyfrowej), integralnie związanych z pięcioma zespołami akt, będącymi spuściznami archiwalnymi po zmarłych duchownych. W zasobie archiwalnym cała ta dokumentacja fotograficzna mieści się w dwóch segmentach, nazwanych Dokumentacją pozaaktową i Aktami osób duchownych, które wchodzi w skład Działu II, zawierającego dokumenty i akta wytworzone w strukturach (archi)diecezji częstochowskiej. O ile proweniencja fotografii ze spuścizn archiwalnych po zmarłych duchownych jest oczywista, o tyle uporządkowanie według zasad archiwistycznych Fototeki sprawia wiele trudności, co jest wynikiem braku identyfikacji wszystkich zdjęć. Z tego tytułu w ostatnim dziesięcioleciu prace porządkowe i inwentaryzacyjne skupiły się wyłącznie na Fototece. Zdołano dotychczas wyszczególnić 881 j.a., scalonych w zespoły i kolekcje, do których sporządzono odpowiednie spisy. Na identyfikację czeka jeszcze 1709 fotografii i dopiero po jej przeprowadzeniu będzie można przystąpić do systematyzacji, inwentaryzacji i opracowania inwentarza. Mimo wszystko już na tym etapie prac można stwierdzić, że zbiory fotograficzne zachowane są w dobrym stanie i pod względem zawartości treściowej mają dużą wartość historyczną, dokumentują bowiem istotne wydarzenia z życia Kościoła katolickiego w XX i XXI wieku w skali światowej, europejskiej, ogólnopolskiej i diecezjalnej. W tym ostatnim przypadku stanowią niemal szczegółową kronikę dziejów (archi)diecezji częstochowskiej, toteż nie dziwi fakt, że wiele z tych fotografii było już wykorzystanych w publikacjach naukowych i popularnych.

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie (AACz)

Fototeka

brak sygn., Kolekcja fotografii kościołów i budynków parafialnych w diecezji częstochowskiej (134 j.a.).

brak sygn., Kolekcja nowa fotografii księży z diecezji częstochowskiej (117 j.a.).

⁴⁰ AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2018 r., s. 3; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2019 r., s. 3; AACz, Kancelaria Archiwum, sygn. brak, Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2020 r., s. 3.

Kancelaria Archiwum

- brak sygn., Inwentarz zespołu archiwalnego Katolickiego Stowarzyszenia Lekarzy Polskich, Częstochowa 2014.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2012 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2013 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2014 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2015 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2016 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2017 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2018 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2019 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2020 r.
- brak sygn., Kalendarz archiwalny na 2021 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2012 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2013 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2014 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2015 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2016 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2017 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2018 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2019 r.
- brak sygn., Sprawozdanie z działalności Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej za 2020 r.
- brak sygn., Spis albumów wg numeracji z okresu działalności pasterskiej III-go Biskupa Częstochowskiego Stefana Bareły, Częstochowa 1999.
- brak sygn., Spis jednostek archiwalnych Fototeki (albumy), Częstochowa 2015.
- brak sygn., Spis jednostek archiwalnych odnalezionych w niezinventaryzowanej części zasobu Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej (dokumentacja fotograficzna), Częstochowa 2020.
- brak sygn., Spis jednostek archiwalnych w kolekcji: Fotografie księży z diecezji częstochowskiej, Częstochowa 2015.
- brak sygn., Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii abp. Stanisława Nowaka, Częstochowa 2020.
- brak sygn., Spis jednostek archiwalnych Zbioru fotografii kapliczek i krzyży przydrożnych w diecezji częstochowskiej z lat 1974-1976, Częstochowa 2020
- brak sygn., Spis zawartości albumów w pokoju gościnnym wg numeracji (naklejek z numerem), Częstochowa 2018.

Opracowania

Archiwa Kościoła katolickiego w Polsce. Informator, oprac. M. Dębowska, Kielce 2002.

- Boniecki Jan, *Katalog fotografii z Archiwum Dokumentacji Mechanicznej i innych archiwów państwowych*, Warszawa-Lódź 1989.
- Kapuściński Jacek, *Archiwum*, w: *Dla życia. Księga jubileuszowa z okazji XX-lecia istnienia Katolickiego Stowarzyszenia Lekarzy Polskich (1994-2014)*, red. J. Kapuściński, Częstochowa 2014, s. 49-60.
- Kapuściński Jacek, *Korespondencja ks. Ludwika Gietyngiera z lat 1928-1941. Przyczynek do biografii bł. ks. Ludwika Rocha Gietyngiera*, „Veritati et Caritati”, 11 (2018) s. 103-129.
- Kapuściński Jacek, *Naukowy wymiar Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. W. Patykiewicza w Częstochowie (Komunikat)*, „Wiadomości Archidiecezji Częstochowskiej”, 86 (2012) nr 2, s. 98-102.
- Kapuściński Jacek, *Stan badań nad Tekami Grygosińskiego w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, w: *Blisko i daleko V. Sympozjum regionalistów – Praszka 2019*, red. Z. Szczerbik, Z. Włodarczyk, D. Kasprzyk, Wieluń 2020, s. 93-120.
- Kapuściński Jacek, *Udostępnianie zasobu Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. W. Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Wieluński”, 14 (2014) s. 441-452.
- Kapuściński Jacek, *Wieluń i okolice w Tekach Patykiewicza przechowywanych w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej w Częstochowie*, w: *Blisko i daleko II. Sympozjum regionalistów – Praszka 2016*, red. Z. Szczerbik, Z. Włodarczyk, Wieluń 2017, s. 119-132.
- Kapuściński Jacek, Terka Mariusz, *Inwentarz ksiąg metrykalnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej w Częstochowie (część III)*, „Veritati et Caritati”, 11 (2018) s. 455-481.
- Patykiewicz Walenty, *Powstanie Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie*, „Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne”, 43 (1969) s. 91-94.
- Polski słownik archiwalny*, red. W. Maciejewska, Warszawa 1976.
- Wlazlak Władysław Piotr, *Działalność Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie w latach 1992-2012*, „Wiadomości Archidiecezji Częstochowskiej”, 86 (2012) nr 1, s. 178-187.
- Wlazlak Władysław Piotr, *Inwentarz akt personalnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 2 (2011) s. 11-42.
- Wlazlak Władysław Piotr, *Inwentarz filmów Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 3 (2012) s. 267-269.
- Wlazlak Władysław Piotr, *Inwentarz ksiąg biskupich i kurialnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 2 (2011) s. 43-70.
- Wlazlak Władysław Piotr, *Inwentarz ksiąg dziekańskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 2 (2011) s. 71-110.
- Wlazlak Władysław Piotr, *Inwentarz ksiąg konsystorskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 2 (2011) s. 111-138.
- Wlazlak Władysław Piotr, *Inwentarz ksiąg metrykalnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 1 (2011) s. 11-581.

- Właźlak Władysław Piotr, *Inwentarz ksiąg parafialnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 2 (2011) s. 139-176.
- Właźlak Władysław Piotr, *Inwentarz ksiąg wójtowskich i miejskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 2 (2011) s. 177-186.
- Właźlak Władysław Piotr, *Katalog mikrofilmów najstarszych ksiąg metrykalnych z terenu diecezji częstochowskiej*, Kraków 2011.
- Właźlak Władysław Piotr, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg dziekańskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 5 (2013) s. 9-33.
- Właźlak Władysław Piotr, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg konsystorskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 5 (2013) s. 35-60.
- Właźlak Władysław Piotr, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg metrykalnych z terenu diecezji częstochowskiej (1581-1910)*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 4 (2012) s. 9-299.
- Właźlak Władysław Piotr, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg parafialnych Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 5 (2013) s. 61-73.
- Właźlak Władysław Piotr, *Katalog zdigitalizowanych ksiąg wójtowskich i miejskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie*, „Rocznik Towarzystwa Genealogicznego Ziemi Częstochowskiej”, 3 (2012) s. 271-277.
- Związek Jan, *Archiwum Diecezjalne w Częstochowie*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, 53 (1986) s. 43-56.

Netografia

<http://www.aacz.czestochowa.pl/art.php?id=1477330253,1477330337&langu=pl> (dostęp: 20.06.2021).

**PHOTOGRAPHIC DOCUMENTATION IN THE COLLECTION
OF THE WALENTY PATYKIEWICZ ARCHIVES
OF THE ARCHDIOCESE OF CZĘSTOCHOWA
(CURRENT STATE OF RESEARCH AND PROSPECTS)**

Abstract

The article discusses the issue of the state of photographic documentation accumulated in the Archives of the Archdiocese of Częstochowa. It is held in two rooms (storeroom number 2 and research room number 2). In the first room, it forms a photograph collection (built up over many years and consisting of 536 albums and 4484 photographs), and in the second one, it is included in five record groups which are the archival legacy of deceased clergymen (15 albums and 1104 photographs, including 175 in a digital version). This documentation is arranged in two sections named: Non-Textual Material and Files of the Clergy, which are part of Department II containing documents and files produced by the institutions of the (archi)diocese of Częstochowa. As a result of the arrangement and inventory work, 881 items were separated and combined into specific groups and collections, for which appropriate inventories were produced. However, many photographs remain unidentified, therefore further stages of inventory work are delayed. Research conducted so far has revealed that all the photographic documentation has been well preserved and its content is of high historical value.

Keywords: the Archives of the Archdiocese of Częstochowa; photographic documentation; photography; photograph collection; inventory; archival holdings

Translated by Aneta Kiper